

تحلیلی بر پایداری اجتماعی و شناسایی عوامل تبیین کننده آن در بین زنان روستایی

حامد قادرمرزی

استادیار جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی و عضو هیأت علمی دانشگاه کردستان

داود جمینی*

باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی وضعیت پایداری اجتماعی و عوامل تبیین کننده آن در بین زنان روستایی اجرا شد. پژوهش کاربردی از نوع توصیفی - تحلیلی بود. جامعه آماری پژوهش را زنان روستاهای بالای ۲۰ خانوار شهرستان روانسر تشکیل می‌داد که نمونه آماری با استفاده از فرمول کوکران ۲۶۰ نفر برآورد شد و با روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای با انتساب متناسب پرسشنامه‌ها در میان زنان روستایی ساکن در ۱۸ روستای واقع در ۶ دهستان شهرستان روانسر به صورت کاملاً تصادفی توزیع شد. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS، ضرایب همبستگی اسپیرمن، کندال تائو و فی‌لاندا و همچنین، رگرسیون چند متغیره تجزیه و تحلیل شد. نتایج نشان داد پایداری اجتماعی در میان زنان روستایی شهرستان روانسر با میانگین ۳، در حد متوسطی است و در بین شاخص‌های ۱۴ گانه پایداری اجتماعی، سه شاخص ناهنجاری‌های اجتماعی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی و پویایی اجتماعی به ترتیب با ضریب تغییرات ۰/۲۳۳، ۰/۲۳۶ و ۰/۲۳۸، بیشترین اهمیت را در پایداری اجتماعی زنان در محدوده مورد مطالعه داشته‌اند. همچنین، نتایج رگرسیون چند متغیره نشان داد پنج متغیر مستقل درآمد شخصی، شغل، همکاری با گروه‌های ثانویه، سطح تحصیلات و درآمد سرپرست خانوار، در مجموع ۶۷/۳ درصد متغیر وابسته را تبیین می‌کنند.

واژگان کلیدی

توسعه پایدار، پایداری اجتماعی، زنان، مناطق روستایی، روانسر.

* نویسنده مسئول

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۱۲/۱۲

تاریخ تصویب: ۱۳۹۶/۳/۱۷

DOI: 10.22051/jwsp.2017.8934.1139

مقدمه و بیان مسئله

به اصطلاح پایداری اجتماعی، به‌عنوان یکی از ابعاد سه‌گانه توسعه پایدار، از نخستین سال‌های قرن ۲۱ و با هدف بهبود شرایط زندگی جامعه توجه شد (نسترن و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۵۶) و هدف آن در مناطق روستایی، دستیابی به زندگی سالم از راه رفع نیازهای اساسی آحاد جامعه روستایی با لحاظ کردن کیفیت زندگی و همگام با کیفیت محیطی و مرتبط با نظام‌های اقتصادی برای دستیابی به بالاترین سطح رضایت از زندگی است (پورطاهری و همکاران، ۱۳۹۰: ۲۸). در یک عبارت کلی اهمیت مبحث پایداری اجتماعی را می‌توان چنین بیان کرد که بدون توجه به آن در سکونتگاه‌های روستایی، رسیدن به توسعه پایدار ممکن نیست (شمس‌الدینی و همکاران، ۱۳۹۵: ۴۹۹). در حال حاضر قلمرو بحث پیرامون پایداری اجتماعی از موضوع خروج جمعیت از سکونتگاه‌های روستایی، بسیار فراتر رفته است و مبحث پایداری اجتماعی بر همه ابعاد اجتماعی و نیازمندی‌های جمعیت روستایی از جمله فراهم بودن امکانات آموزشی، خدمات بهداشتی و درمانی، دسترسی مناسب به امکانات فرهنگی و هنری و سایر امکانات لازم برای زندگی اجتماعی انسان مدرن دلالت دارد (لیال و تاتی^۱، ۲۰۰۵: ۱۱۱). با این اوصاف بررسی وضعیت شاخص‌های پایداری اجتماعی در سکونتگاه‌های روستایی، به نوعی سنجش بهره‌مندی شخص روستایی از بسیاری از معیارهایی است که برای داشتن زندگی مطلوب، لازم و ضروری هستند.

بر اساس متون موجود دستیابی به پایداری اجتماعی در مناطق روستایی کشورمان، زمینه‌ساز ارتقاء ظرفیت‌های اجتماعی ساکنان روستایی می‌شود و توانایی جامعه روستایی را در جهت بهره‌برداری بهینه از منابع طبیعی، اجتماعی و اقتصادی را متناسب با اهداف توسعه پایدار فراهم می‌کند (فتاحی و همکاران، ۱۳۹۲: ۶۶). دستیابی به سطح قابل قبولی از پایداری اجتماعی برای زنان روستایی، به‌عنوان نیمی از جمعیت جامعه روستایی کشورمان، از قاعده فوق مستثنی نبوده و بهبود وضعیت کلی پایداری اجتماعی در میان آن‌ها و شاخص‌های اصلی آن، می‌تواند در اعتلای جایگاه فردی و اجتماعی زنان روستایی در جهت نیل به توسعه پایدار مؤثر واقع شود.

در مجموع می‌توان چنین عنوان کرد که بهبود وضعیت پایداری اجتماعی زنان روستایی

کشور در گرو دو اقدام علمی زیر است: اول سنجش وضعیت کلی پایداری اجتماعی و شاخص‌های تشکیل‌دهنده آن و دوم: شناسایی عواملی که با پایداری اجتماعی در ارتباط و به‌نوعی بر پایداری اجتماعی تأثیرگذار هستند.

زنان روستایی ساکن در شهرستان روانسر همانند بسیاری از زنان روستایی کشور، علاوه بر ایفای نقش بسیار مهم خود در امور تربیتی و فرهنگی فرزندان، همپای مردان در امور مختلف زندگی روزمره از جمله مشارکت در تولیدات دامی، زراعی، باغی و ... مشغول به فعالیت هستند. بنابراین، بررسی پایداری اجتماعی و شاخص‌های آن و همچنین، بررسی عوامل مؤثر بر پایداری اجتماعی زنان روستایی شهرستان روانسر می‌تواند ضمن تبیین وضعیت پایداری اجتماعی آن‌ها، زمینه‌ساز زمینه‌های شناختی کافی برای برنامه‌ریزی‌های آینده در جهت توسعه پایداری اجتماعی و به تبع آن پایداری اقتصادی و زیست محیطی در مناطق روستایی را فراهم آورد. با توجه به مطالب عنوان شده اهداف پژوهش حاضر را می‌توان در بندهای زیر خلاصه کرد:

- بررسی وضعیت هر یک از شاخص‌های ۱۴گانه پایداری اجتماعی در میان زنان روستایی شهرستان روانسر

- بررسی وضعیت کلی پایداری اجتماعی در میان زنان روستایی شهرستان روانسر

- بررسی ارتباط پایداری اجتماعی زنان روستایی شهرستان روانسر با متغیرهای مستقل پژوهش

- شناسایی مهم‌ترین عوامل مؤثر بر پایداری اجتماعی زنان روستایی شهرستان روانسر. به‌طور کلی، محققان در مطالعات متعددی سه بعد اصلی توسعه پایدار را به‌طور همزمان مطالعه کرده‌اند، اما مطالعات اندکی را می‌توان یافت که به صورت اختصاصی بعد پایداری اجتماعی را بررسی کرده باشند. همچنین، اکثر مطالعات صورت گرفته مربوط به نواحی شهری بوده و در ارتباط با پایداری اجتماعی به‌ویژه پایداری اجتماعی در نواحی روستایی و علی‌الخصوص زنان روستایی مطالعات اندکی انجام شده است که در ادامه به نتایج چند مطالعه اشاره می‌شود.

سالمی و همکاران (۱۳۹۰)، در پژوهشی با عنوان سنجش پایداری اجتماعی زنان روستایی شهرستان سنقر به این نتیجه رسیده‌اند که وضعیت پایداری اجتماعی زنان روستایی این

شهرستان در سطح پایداری قرار ندارد. به این صورت که وضعیت زنان ۶ دهستان از ۸ دهستان مورد بررسی در سطح نیمه پایدار و زنان ۲ دهستان به لحاظ وضعیت پایداری اجتماعی در سطح ناپایداری قرار داشته‌اند. نتایج پژوهش پورطاهری و همکاران (۱۳۹۰)، با عنوان ارزیابی و اولویت‌بندی پایداری اجتماعی در مناطق روستایی شهرستان خرم‌بید استان فارس نشان داد اکثر روستاهای مورد مطالعه (۹ روستا از ۱۴ روستا)، به لحاظ پایداری اجتماعی در وضعیت نامساعد و وضعی قرار گرفته‌اند. نتایج پژوهش تیموری و همکاران (۱۳۹۱)، با هدف بررسی پایداری اجتماعی در بین محلات شهر تهران، نشان داد وضعیت پایداری اجتماعی در بین محلات ۲۲ گانه شهرداری تهران در شرایط مساعدی قرار ندارد. فتاحی و همکاران (۱۳۹۲)، در پژوهشی پایداری اجتماعی را در روستاهای دهستان خاوه شمالی واقع در شهرستان دلفان بررسی کرده‌اند. نتایج پژوهش نشان داد پایداری اجتماعی در روستاهای دهستان خاوه شمالی پایین‌تر از حد متوسط قرار دارد. یافته‌های پژوهش مشکینی و همکاران (۱۳۹۲)، با هدف سنجش پایداری اجتماعی در مناطق ۲۲ گانه شهر تهران نشان داد اکثر مناطق مورد بررسی به لحاظ پایداری اجتماعی در سطح متوسطی قرار گرفته‌اند. به این صورت که به لحاظ پایداری اجتماعی، ۴ منطقه در سطح پایدار، ۱۲ منطقه در سطح متوسط و ۶ منطقه در سطح ضعیف واقع شده‌اند. یافته‌های پژوهش صفری علی‌اکبری و جمینی (۱۳۹۵) در ارتباط با بررسی وضعیت پایداری اجتماعی در سکونتگاه‌های روستایی واقع در منطقه اورامانات نشان داد وضعیت کلی پایداری اجتماعی در سکونتگاه‌های روستایی منطقه اورامانات با میانگین ۳/۱۷۶، بالاتر از حد متوسط است. همچنین نتایج نشان‌دهنده وجود تفاوت بین دهستان‌های منطقه اورامانات به لحاظ پایداری اجتماعی بود. نتایج پژوهش شمس‌الدینی و همکاران (۱۳۹۵) با هدف سنجش پایداری اجتماعی در سکونتگاه‌های روستایی شهرستان جوانرود نشان داد وضعیت کلی پایداری اجتماعی در محدوده مطالعاتی با میانگین ۳/۸۶، در وضعیت مناسبی قرار داشته است و درآمد، بعد خانوار، دسترسی به وسایل ضروری زندگی، تحصیلات و مالکیت اراضی، مهم‌ترین متغیرهای اثرگذار بر پایداری اجتماعی روستاییان ساکن در شهرستان جوانرود هستند.

نتایج پژوهش کامرون^۱ و همکاران (۲۰۰۷)، با عنوان تغییرات کشاورزی و پایداری

اجتماعی در نواحی روستایی نیوزیلند نشان داد تغییرات کشاورزی در چند دهه گذشته بیشترین تأثیر را بر پویایی اجتماعی و در نتیجه مفاهیم پایداری اجتماعی نواحی روستایی نیوزیلند داشته است. مانوس^۱ و همکاران (۲۰۱۱)، در مطالعه‌ای اثرات سیاست‌های بخش کشاورزی بر پایداری اجتماعی را در مناطق روستایی شمال یونان بررسی کرده‌اند. نتایج پژوهش نشان داد سیاست‌های مذکور مشکلات اجتماعی از جمله پیری جمعیت روستایی به دلیل مهاجرت جوانان، مشکلات اجتماعی برای کارگران فصلی بخش کشاورزی، کاهش اشتغال زنان را به دنبال داشته است. لو^۲ و همکاران (۲۰۱۱)، در پژوهشی با عنوان عوامل تأثیرگذار بر پایداری اجتماعی در مناطق روستایی بخش گنزی در چین به این نتیجه رسیده‌اند که محدوده مورد مطالعه به لحاظ پایداری اجتماعی در وضعیت مساعدی قرار دارد. همچنین، نتایج نشان داد عوامل اقتصادی، اقدامات امنیتی، اختلافات بین روستاییان، اختلاف مذهبی بین روستاییان و عدالت از عوامل تأثیرگذار بر پایداری اجتماعی در بخش گنزی در چین هستند. نتایج مطالعه نایت^۳ (۲۰۱۴)، در کشور چین نشان داد عدم افزایش درآمد، نابرابری اقتصادی، فقدان امنیت اقتصادی و سوء مدیریت از تهدیدات مهم پایداری اجتماعی در بین شهروندان چینی است. فیضی^۴ و همکاران (۲۰۱۵)، در پژوهشی وضعیت کلی پایداری اجتماعی زنان روستایی شهرستان مریوان را بررسی کردند. نتایج این پژوهش نشان داد وضعیت پایداری اجتماعی در میان زنان روستایی شهرستان مذکور در حد متوسطی قرار داد و چهار متغیر درآمد شخصی، شغل، سطح تحصیلات و درآمد سرپرست خانوار، از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر پایداری اجتماعی زنان در محدوده مطالعاتی هستند.

با بروز ضایعات زیست‌محیطی در سطح جهانی و کاهش سطح عمومی زندگی مردم، به‌ویژه طی چند دهه گذشته، رهیافت توسعه پایدار به‌عنوان موضوع روز دهه آخر قرن بیستم از سوی سازمان ملل مطرح شد و برای قرن بیستم و یکم در دستور کار این سازمان در سطوح بین‌المللی، منطقه‌ای و محلی قرار گرفت (ووآکی و اکسپادپاداس^۵، ۲۰۰۸: ۴۷۳). به‌طوری‌که

-
1. Manos
 2. Luo
 3. Knight
 4. Fayzi
 5. Vouvaki & Xepapadeas

موضوع توسعه پایدار، پس از کنفرانس ریو در سال ۱۹۹۲، به یکی از دغدغه‌های مهم سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان تبدیل شد. با وجود نگاه‌های مختلف به مفهوم توسعه پایدار و برداشت‌های متفاوت از آن، اصل تعادل و برابری میان سه بعد زیست محیطی، اجتماعی و اقتصادی مورد توافق همگان است (جمعه‌پور، ۱۳۹۱: ۱۸۵؛ براندون و لمباردی^۱، ۲۰۰۵: ۱۲). در میان ارکان سه‌گانه توسعه پایدار، پایداری اجتماعی به‌عنوان رابطی بین ابعاد مختلف توسعه پایدار مطرح بوده و هدف نهایی توسعه پایدار است. در حالی که توسعه اقتصادی و زیست محیطی هر دو از اهداف توسعه پایدار و وسیله و ابزاری برای دستیابی به پایداری اجتماعی محسوب می‌شود (صفری علی‌اکبری و جمینی، ۱۳۹۵: ۱۴۳). هدف اصلی پایداری اجتماعی این است که نسل‌های آینده دسترسی یکسان یا بیشتری را به منابع اجتماعی نسبت به نسل کنونی داشته باشند (جمینی و جمشیدی، ۱۳۹۳: ۱۵۱) و برای نخستین بار اتحادیه اروپا در لیسبون و در سال ۲۰۰۰، مباحث اجتماعی را جزء جدایی‌ناپذیر مدل‌های توسعه تعریف کرد و به پایداری اجتماعی به صورت ویژه توجه شد (دیکسون^۲ و همکاران، ۲۰۰۷: ۳). با وجود این، به مباحث مربوط به بعد اجتماعی پایداری در مقایسه با ابعاد اقتصادی و محیطی توسعه پایدار در سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌های اجرایی کم‌تر توجه شده است (وودکرافت^۳، ۲۰۱۲: ۲۹). مکنزی دلیل کم‌رنگ‌تر بودن بعد پایداری اجتماعی را مشکل اندازه‌گیری کمی آن می‌داند و معتقد است بعد پایداری اجتماعی بیش‌تر ویژگی‌های کیفی جوامع انسانی را در کانون توجه قرار می‌دهد و از این‌رو، اندازه‌گیری کمی ابعاد اقتصادی و محیط‌زیستی پایداری، آسان‌تر و امکان‌پذیرتر است (مک‌کینز^۴، ۲۰۰۴: ۷؛ جمعه‌پور و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۹۲).

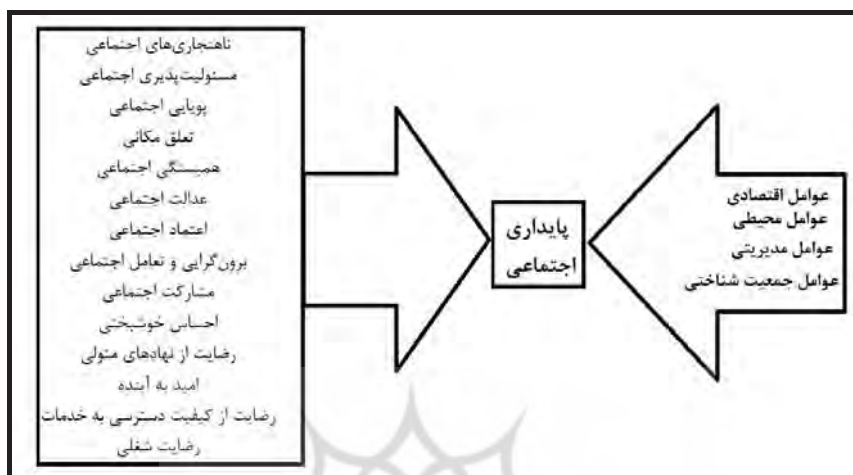
در مجموع، در صورتی که قرار باشد پایداری اجتماعی از یک توصیف کلی به یک هدف نهایی تبدیل شود، لازم است این هدف به روشنی، قابل تشخیص، قابل کنترل و قابل سنجش تعریف شود. به همین جهت، تدوین شاخص‌های پایداری اجتماعی امری ضروری به نظری می‌رسد. از مهم‌ترین شاخص‌های سنجش پایداری اجتماعی می‌توان به شاخص‌های پویایی جمعیت، توانمندسازی، اتحاد و همبستگی اجتماعی، سلامتی و امنیت اجتماعی، کیفیت اشتغال

1. Brandon & Lombardi
2. Dixon
3. Woodcraft
4. Mc Kenzie

و درآمد، آموزش، کیفیت خدمات و مسکن و محیط، کیفیت دسترسی به اطلاعات، مشارکت اجتماعی، کیفیت ساختارهای نهادی - ملی، خوشبینی به آینده، رضایت از محل زندگی و تعلق مکانی، میزان طلاق و جرم، برابری، قابلیت سازگاری، همزیستی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، امید به آینده، احساس خوشبختی، برون‌گرایی و تعامل اجتماعی، اعتماد اجتماعی، ترس از شیوع ناهنجاری‌های اجتماعی، احساس محرومیت، رضایت از عملکرد نهادها، رضایت از میزان دسترسی به خدمات، رضایت از کیفیت دسترسی به خدمات، تعلق مکانی، نشاط در زندگی، مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی و تفریحی، مشارکت در فعالیت‌های مذهبی، مشارکت در فعالیت‌های محلی، اعتماد بین فردی، اعتماد مدنی یا نهادی، عدالت اجتماعی، (سالمی، ۱۳۹۰: ۵۹؛ هارموت^۱، ۱۹۹۹: ۹؛ تیموری و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۳؛ پورطاهری و همکاران، ۱۳۹۰: ۳۴-۳۵؛ فتاحی و همکاران، ۱۳۹۲: ۷۰؛ نسترن و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۶۲؛ شمس‌الدینی و همکاران، ۱۳۹۵: ۴۹۱)، اشاره کرد. همچنین، شاخص‌های شبکه‌های اجتماعی، حق انتخاب زندگی و ترکیب مشاغل؛ دسترسی به فرصت‌های برابر، دموکراسی؛ نوآوری‌های اجتماعی؛ نیازهای اساسی عینی؛ نیازهای اساسی ذهنی؛ منابع اجتماعی عینی؛ منابع اجتماعی ذهنی؛ فرصت‌های برابر عینی؛ فرصت‌های برابر ذهنی؛ مشارکت عینی؛ تنوع فرهنگی؛ میراث فرهنگی، عدالت در دسترسی به رفاه (عثمان و اسپانگنبرگ^۲، ۲۰۰۲: ۱۶؛ گلاسون و وود^۳، ۲۰۰۹: ۲۸۴؛ وینگرتر و موبرگ^۴، ۲۰۱۱)، از دیگر شاخص‌های پایداری اجتماعی هستند. در مجموع با استناد به مطالب فوق، ابعاد مختلف پایداری اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن را که در مناطق مختلف متناسب با شرایط اجتماعی، مدیریتی، اقتصادی، محیطی و جامعه‌شناختی را که بر مکان‌های مختلف جغرافیایی متفاوت حاکم هستند، می‌توان در شکل زیر (شکل ۱) مشاهده کرد.

-
1. Hartmut
 2. Osmann & Spangenberg
 3. Glasson & Wood
 4. Weingaertner & Moberg

شکل ۱: ابعاد تشکیل‌دهنده پایداری اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن

- در پژوهش حاضر در راستای دستیابی به هدف‌های تعیین شده، سؤال‌های پژوهش^۱ عبارت هستند از:
- وضعیت هر یک از شاخص‌های ۱۴ گانه پایداری اجتماعی در میان زنان روستایی شهرستان روانسر به چه صورتی است؟
 - وضعیت کلی پایداری اجتماعی در میان زنان روستایی شهرستان روانسر به چه صورتی است؟
 - آیا بین دهستان‌های شهرستان روانسر به لحاظ پایداری اجتماعی زنان تفاوت معناداری وجود دارد؟
 - متغیرهای دارای رابطه آماری معنادار با پایداری اجتماعی در میان زنان روستایی شهرستان روانسر کدامند؟
 - مهم‌ترین تعیین‌کننده‌های پایداری اجتماعی در میان زنان روستایی شهرستان روانسر

۱. با توجه به تعدد شاخص‌های پایداری اجتماعی و تعدد متغیرهای مستقل پژوهش و در مجموع امکان تدوین فرضیه‌های متعدد (حداقل ۱۸ فرضیه) در پژوهش حاضر، محققان به منظور جلوگیری از اطالة کلام، از ذکر فرضیه‌ها به صورت مستقیم خودداری کرده‌اند.

کدامند؟

شایان ذکر است در راستای شناسایی تعیین‌کننده‌های پایداری اجتماعی زنان شهرستان روانسر، متغیرهای مستقل مورد استفاده در پژوهش حاضر عبارت هستند از: سن، درآمد سرپرست خانوار، درآمد شخصی، فاصله از مرکز شهرستان، مالکیت اراضی کشاورزی، دسترسی به اینترنت، همکاری با گروه‌های ثانویه، بعد خانوار، وضعیت تأهل، شغل و سطح تحصیلات.

روش پژوهش

پژوهش حاضر به لحاظ هدف، کاربردی و از نوع توصیفی - تحلیلی است. جامعه آماری پژوهش را، زنان ۹۲ روستای بالای ۲۰ خانوار شهرستان روانسر (N=۹۶۲۵)، تشکیل می‌دهد. با توجه به محدودیت‌های مالی و زمانی، محققان قادر به سرشماری و بررسی کلیه زنان شهرستان روانسر نبوده‌اند، با استفاده از روش‌های آماری (فرمول کوکران)، ۲۶۰ نفر به‌عنوان نمونه تعیین شد و با استفاده نمونه‌گیری طبقه‌ای چند مرحله‌ای تصادفی بررسی شده‌اند. در روش نمونه‌گیری طبقه‌ای چندمرحله‌ای تصادفی، دهستان‌های این شهرستان (شش دهستان) طبقه‌ها را تشکیل می‌دهند. در مرحله بعد از بین دهستان‌های مورد نظر ۱۸ روستا به‌عنوان روستاهای هدف (۳ روستا از هر دهستان) انتخاب شد و در نهایت پرسشنامه‌ها با روش کاملاً تصادفی در بین زنان روستایی توزیع شد. ابزار اصلی پژوهش، پرسشنامه محقق‌ساخته واقع بود و در دو بخش اصلی اطلاعات شخصی افراد و اطلاعات مربوط به مؤلفه‌های و شاخص‌های پایداری اجتماعی (۱۲۳ مؤلفه، ۱۴ شاخص واقع در طیف پنج‌قسمتی لیکرت) طراحی شد. روایی ابزار پژوهش با کسب نظرات اساتید دانشگاهی و کارشناسان فرمانداری شهرستان روانسر تأیید شد. برای سنجش پایایی پرسشنامه‌ها، یک مطالعه راهنما با تعداد ۳۰ پرسشنامه در روستای زنجیره سفلی واقع در استان ایلام ترتیب داده شد. نتایج بررسی پایایی ابزار تحقیق با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ، حاکی از مناسب بودن ابزار مورد استفاده بود (جدول ۱). پس از جمع‌آوری اطلاعات و پردازش آن‌ها در نرم‌افزار SPSS، به تحلیل داده‌ها و تبیین

۱. از بین روستاهای بالای ۱۰۰ خانوار، ۵۰ تا ۱۰۰ خانوار و زیر ۵۰ خانوار در هر دهستان، یک روستا انتخاب شد. در مجموع در دهستان‌های بدر، حسن‌آباد، زالوآب، دولت‌آباد، قوری‌قلعه و منصور آقایی به‌ترتیب ۵۴، ۶۱، ۴۶، ۴۵، ۳۸ و ۱۶ پرسشنامه توزیع شده است.

موضوع مورد مطالعه اقدام شد. شایان ذکر است ۱۴ شاخص پایداری اجتماعی مذکور در پژوهش حاضر، که در قسمت مبانی نظری تشریح شده‌اند، با استناد به مطالعات داخلی و خارجی مربوط به پایداری اجتماعی استفاده شده‌اند.

جدول ۱: مقادیر آلفای کرونباخ محاسبه شده برای شاخص های ۱۴ گانه پژوهش

شاخص	تعداد گویه‌ها	ضریب آلفای کرونباخ	شاخص	تعداد گویه‌ها	ضریب آلفای کرونباخ
مسئولیت پذیری اجتماعی	۶	۰/۸۰۲	رضایت از کیفیت دسترسی به خدمات	۱۱	۰/۸۶۷
امید به آینده	۸	۰/۸۲۳	اعتماد اجتماعی	۹	۰/۸۳۶
احساس خوشبختی	۹	۰/۷۴۵	ناهنجاری‌های اجتماعی	۸	۰/۷۲۹
برون‌گرایی و تعامل اجتماعی	۸	۰/۸۷۹	همبستگی اجتماعی	۶	۰/۷۸۹
مشارکت اجتماعی	۹	۰/۷۹۱	عدالت اجتماعی	۱۰	۰/۸۴۵
رضایت شغلی	۹	۰/۷۵۲	پویایی اجتماعی	۹	۰/۸۹۱
تعلق مکانی	۱۰	۰/۸۱۴	رضایت از نهادهای متولی	۱۰	۰/۷۵۶

یافته‌های پژوهش

ویژگی‌های شخصی پاسخگویان

در ارتباط با ویژگی‌های شخصی پاسخگویان نتایج نشان داد میانگین سنی افراد مورد مطالعه ۳۶/۵ سال و دامنه سنی آن‌ها بین ۱۷ - ۶۷ سال بوده است. در ارتباط با وضعیت تأهل پاسخگویان نتایج نشان داد ۷۴ درصد پاسخگویان متأهل، ۱۹ درصد مجرد، ۳ درصد مطلقه و ۴ درصد همسرشان فوت شده است. همچنین، در ارتباط با سطح تحصیلات پاسخگویان، نتایج نشان داد ۱۶ درصد بی‌سواد، ۱۵ درصد ابتدایی، ۲۸ درصد راهنمایی، ۱۷ درصد دبیرستان و کم‌تر از دیپلم، ۱۴ درصد دیپلم و ۱۰ درصد دارای تحصیلات دانشگاهی بوده‌اند. در ارتباط با متغیرهای درآمد سرپرست خانوار، درآمد شخصی (درآمد حاصله از فعالیت زنان) و بعد خانوار، نتایج نشان داد میانگین به ترتیب ۷۴۰ هزار تومان، ۸۲ هزار تومان و ۴/۲ نفر بوده است. بررسی وضعیت اشتغال زنان روستایی شهرستان روانسر نشان داد اکثر آن‌ها در مشاغل مرتبط با کشاورزی، دامپروری و صنایع

دستی مشغول به فعالیت بوده‌اند و حدود ۳۷ درصد آن‌ها در گروه‌های ثانویه عضویت داشته‌اند. همچنین، اکثراً اعلام کرده‌اند که دسترسی مناسبی به خدمات حمل و نقل (جاده، وسایل عمومی و خصوصی حمل و نقل و ...) داشته‌اند. در حالی که حدود ۸۹ درصد آن‌ها اظهار کرده‌اند که به اینترنت دسترسی ندارند. همچنین، نتایج نشان داد میزان مالکیت اراضی متعلق به خانوارهای مورد بررسی به طور میانگین ۴/۷ هکتار بوده و فاصله متوسط روستاهای شهرستان تا مرکز شهرستان (شهر روانسر) حدود ۱۷ کیلومتر بوده است.

بررسی وضعیت شاخص‌های پایداری اجتماعی در محدوده مورد مطالعه: نتایج جدول (۲) در ارتباط با وضعیت شاخص مسئولیت‌پذیری اجتماعی در میان زنان روستایی شهرستان روانسر نشان می‌دهد شاخص مذکور با میانگین ۳/۵، در وضعیت مناسبی قرار دارد. با وجود شرایط مناسب شاخص مسئولیت‌پذیری اجتماعی در بین زنان روستایی شهرستان روانسر نتایج نشان می‌دهد در بین مؤلفه‌های این شاخص، دو مؤلفه احساس مسئولیت در انجام امور شخصی و احساس مسئولیت در انجام امور خانوادگی به ترتیب با ضریب تغییرات ۰/۱۸۳ و ۰/۱۸۹، بیشترین اهمیت و دو مؤلفه احساس مسئولیت در قبال روستا و مسئولیت‌پذیری در انجام امور روستا به ترتیب با ضریب تغییرات ۰/۳۰۰ و ۰/۳۰۲، کم‌ترین اهمیت را در وضعیت شاخص مذکور داشته‌اند.

جدول ۲: بررسی وضعیت شاخص مسئولیت‌پذیری اجتماعی

شاخص	گویه‌ها	میانگین*	انحراف معیار	ضریب تغییرات
مسئولیت‌پذیری اجتماعی	مسئولیت‌پذیری در انجام امور روستا	۳/۲	۱/۰۶	۰/۳۰۲
	احساس مسئولیت در انجام امور شخصی	۴/۱	۰/۷۵۲	۰/۱۸۳
مسئولیت‌پذیری اجتماعی	احساس مسئولیت در انجام امور خانوادگی	۳/۸	۰/۷۲۱	۰/۱۸۹
	مسئولیت‌پذیری در انجام کار	۳/۶	۰/۸۴۹	۰/۲۳۵
روستا	احساس مسئولیت در قبال مشکلات روستا	۳/۱	۰/۹۳۳	۰/۳۰۰
	تمایل به داشتن مسئولیت در اجتماع	۳/۳	۰/۷۹۴	۰/۲۴۰
	کل	-	۳/۵	۰/۲۳۶

* (۱ = بسیار کم، ۲ = کم، ۳ = متوسط، ۴ = زیاد، ۵ = بسیار زیاد)

همان‌طور که نتایج نشان می‌دهد (جدول ۳)، شاخص امید به آینده در محدوده مورد مطالعه با میانگین ۲/۷، در وضعیت مناسبی نبوده و پایین‌تر از حد متوسط است. همچنین، نتایج نشان می‌دهد در بین مؤلفه‌های شاخص امید به آینده دو مؤلفه ترس از دوره سالمندی و تأمین بودجه از لحاظ روحی و روانی و تمایل به مهاجرت به شهر به ترتیب با ضریب تغییرات ۰/۳۴۱ و ۰/۲۹۴، بیشترین تأثیر را در شاخص امید به آینده داشته‌اند و دو مؤلفه داشتن پس‌انداز کافی و داشتن بیمه به ترتیب با ضریب تغییرات ۰/۴۹۱ و ۰/۵۴۷، کم‌ترین تأثیر را در وضعیت شاخص امید به آینده داشته‌اند.

جدول ۳: بررسی وضعیت شاخص امید به آینده

شاخص	گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات
	خوش‌بینی به فراهم شدن یک زندگی مطلوب برای خود و سایر اعضای خانواده در آینده	۲/۶	۱/۲۱	۰/۴۶۵
	خوش‌بینی به فراهم شدن یک زندگی مطلوب برای روستاییان در آینده	۲/۵	۱/۱۹	۰/۴۷۶
امید به آینده	ترس از دوره سالمندی و تأمین بودجه از لحاظ روحی و روانی*	۲/۸	۰/۹۵۶	۰/۳۴۱
	تمایل به مهاجرت به شهر*	۳/۱	۰/۹۱۳	۰/۲۹۴
	تمایل به ماندگاری فرزندان در روستا	۳/۷	۱/۰۶	۰/۳۶۵
	ماندگاری جمعیت در روستا	۲/۹	۱/۰۹	۰/۳۷۵
	بازگشت مهاجران به روستا در آینده	۲/۷	۱/۱۲	۰/۴۱۴
	داشتن پس‌انداز کافی	۲/۳	۱/۱۳	۰/۴۹۱
	داشتن بیمه	۲/۱	۱/۱۵	۰/۵۴۷
کل		۲/۷	۱/۱۲	۰/۴۱۴

* بار گویه‌های موردنظر معکوس شده است.

نتایج جدول (۴) نشان می‌دهد شاخص احساس خوشبختی در میان زنان روستایی شهرستان روانسر با میانگین ۲/۹، در حد متوسطی است. همان‌طور که نتایج نشان می‌دهد در بین مؤلفه‌های این شاخص، دو مؤلفه با اراده و مصمم بودن زنان روستا و احساس مفید بودن به ترتیب با ضریب تغییرات ۰/۲۱۹ و ۰/۲۳۳، بیشترین تأثیر را در شاخص احساس خوشبختی

داشته‌اند. همچنین، دو مؤلفه رضایت از تفریحات و سرگرمی‌های موجود در روستا و دست‌یافتنی بودن خوشبختی در روستا با ضریب تغییرات مشابه ۰/۴۸۸، کم‌ترین تأثیر را در شاخص احساس خوشبختی داشته‌اند.

جدول ۴: بررسی وضعیت شاخص احساس خوشبختی

شاخص	گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات
احساس خوشبختی	احساس مفید بودن	۳/۴	۰/۷۹۳	۰/۲۳۳
	خوشبختی افراد از زندگی در روستا	۲/۸	۰/۹۶۱	۰/۳۴۳
	رضایت از تفریحات و سرگرمی‌های موجود در روستا	۲/۶	۱/۲۷	۰/۴۸۸
	روبه پیشرفت بودن زندگی	۲/۶	۱/۱۵	۰/۴۴۲
	دست‌یافتنی بودن خوشبختی در روستا	۲/۵	۱/۲۲	۰/۴۸۸
	احساس آرامش در انجام امور روزمره	۳/۸	۱/۰۴	۰/۲۷۳
	سالم و تندرست بودن زنان روستا	۳	۰/۸۶۷	۰/۲۸۹
	با اراده و مصمم بودن زنان روستا	۳/۳	۰/۷۲۳	۰/۲۱۹
	داشتن فرزندان موفق	۳/۱	۰/۹۴۸	۰/۳۰۵
	کل	-	۲/۹	۱/۰۹

در ارتباط با شاخص برون‌گرایی و تعامل اجتماعی نتایج نشان می‌دهد (جدول ۵) وضعیت این شاخص با میانگین ۳/۱، در سطح متوسط به بالایی بوده و در شرایط قابل قبولی قرار دارد. در ارتباط با مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده شاخص برون‌گرایی و تعامل اجتماعی، نتایج نشان داد دو مؤلفه ارتباط با دیگر زنان روستا و اهمیت به بازدید از اقوام و آشنایان به ترتیب با میزان ضریب تغییرات ۰/۲۰۴ و ۰/۲۳۶، تأثیرگذاری بیشتری را بر شاخص برون‌گرایی و تعامل اجتماعی داشته‌اند. در مقابل دو مؤلفه مذکور، دو مؤلفه ارتباط با زنان روستاهای همجوار و تمایل به همکاری با گروه‌ها و سازمان‌های حمایت از حقوق زنان به ترتیب با ضریب تغییرات ۰/۴۳۲ و ۰/۴۳۴، بر شاخص مورد بررسی کم‌ترین تأثیر را داشته‌اند.

جدول ۵: بررسی وضعیت شاخص برون‌گرایی و تعامل اجتماعی

شاخص	گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات
برون‌گرایی و تعامل اجتماعی	نگرش نسبت به رسانه‌های جمعی	۳/۱	۰/۹۶۸	۰/۳۱۲
	آگاهی سیاسی	۲/۹	۱/۰۷	۰/۳۶۸
	ارتباط با دیگر زنان روستا	۳/۶	۰/۷۳۶	۰/۲۰۴
	ارتباط با زنان روستاهای همجوار	۲/۸	۱/۲۱	۰/۴۳۲
	الگو برداری از دیگران	۳/۲	۰/۸۶۸	۰/۲۷۱
	ترجیح مسافرت‌های جمعی به فردی	۳/۲	۰/۷۶۹	۰/۲۴۰
	اهمیت به بازدید از اقوام و آشنایان	۳/۴	۰/۸۰۳	۰/۲۳۶
	تمایل به همکاری با گروه‌ها و سازمان‌های حمایت از حقوق زنان	۲/۹	۱/۲۶	۰/۴۳۴
کل	-	۳/۱	۰/۸۹۷	۰/۲۸۹

بررسی وضعیت شاخص مشارکت اجتماعی در محدوده مورد مطالعه نشان می‌دهد (جدول ۶) این شاخص با میانگین ۲/۶، در بین زنان روستاهای شهرستان روانسر در وضعیت نامساعدی قرار دارد. در ارتباط با مؤلفه‌های تشکیل دهنده این شاخص نتایج نشان داد دو مؤلفه شرکت در انتخابات محلی و شرکت در انتخابات ملی به ترتیب با ضریب تغییرات ۰/۲۳۴ و ۰/۲۴۳، بیشترین تأثیر را در وضعیت شاخص مشارکت اجتماعی داشته‌اند. همچنین، نتایج نشان داد دو مؤلفه استفاده از مشارکت زنان در فعالیت‌های عمرانی و میزان مشارکت زنان در برنامه‌های ارائه شده از سوی سازمان‌ها ۰/۵۱۹ و ۰/۶۱۴، کم‌ترین تأثیر را در شاخص مشارکت اجتماعی داشته‌اند.

جدول ۶: بررسی وضعیت شاخص مشارکت اجتماعی

شاخص	گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات
مشارکت اجتماعی	شرکت در جلسه‌های عمومی روستا	۲/۳	۱/۱۴	۰/۴۹۵
	همفکری و مشورت در امور روستا	۲/۵	۱/۱۷	۰/۴۶۸
	عضویت در تعاونی‌های روستایی	۲/۸	۰/۸۴۳	۰/۳۰۱
	میزان مشارکت زنان در برنامه‌های ارائه شده از سوی سازمان‌ها	۲/۱	۱/۲۹	۰/۶۱۴
	عضویت در صندوق اعتبارات خرد روستایی	۲/۲	۱/۰۱	۰/۴۵۹
	استفاده از مشارکت زنان در فعالیت‌های عمرانی	۱/۹	۰/۹۸۷	۰/۵۱۹
	مشارکت در فعالیت‌های مذهبی	۳/۴	۰/۸۶۹	۰/۲۵۵
	شرکت در انتخابات محلی	۳/۵	۰/۸۲۱	۰/۲۳۴
	شرکت در انتخابات ملی	۳/۱	۰/۷۵۴	۰/۲۴۳
	کل	-	۲/۶	۰/۸۹۳

نتایج بررسی شاخص رضایت شغلی در بین زنان روستایی شهرستان روانسر نشان می‌دهد (جدول ۷)، شاخص مذکور با میانگین ۲/۱، در وضعیت نامناسبی قرار گرفته است. در بین مؤلفه‌های این شاخص، دو مؤلفه فراهم بودن زمینه‌های اشتغال‌زایی و اختیار بر درآمد به ترتیب با میزان ضریب تغییرات ۰/۳۶۰ و ۰/۴۳۱، بیشترین تأثیرگذاری را و دو مؤلفه توانایی پس‌انداز و سرمایه‌گذاری و تناسب درآمد با مقدار زحمت متحمل شده به ترتیب با میزان ضریب تغییرات ۰/۶۰۰ و ۰/۶۳۶، کم‌ترین تأثیر را بر شاخص رضایت شغلی داشته‌اند.

جدول ۷: بررسی وضعیت شاخص رضایت شغلی

شاخص	گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات
رضایت شغلی	اختیار بر درآمد	۲/۳	۰/۹۹۳	۰/۴۳۱
	رضایت از موقعیت اجتماعی شغل خود	۲/۴	۱/۰۵	۰/۴۳۷
	تناسب درآمد با مقدار زحمت متحمل شده	۱/۹	۱/۲۱	۰/۶۳۶
	احساس امنیت شغلی	۱/۸	۱/۰۳	۰/۵۷۲
	رضایت به ادامه شغل از سوی خانوار	۲/۲	۱/۱۷	۰/۵۳۱
	وجود تنوع شغلی	۲/۱	۰/۸۹۷	۰/۴۲۷
	فراهم بودن زمینه‌های اشتغال‌زایی	۲/۶	۰/۹۳۷	۰/۳۶۰
	توانایی تأمین مخارج زندگی	۲/۳	۱/۱۹	۰/۵۱۷
	توانایی پس‌انداز و سرمایه‌گذاری	۲/۱	۱/۲۶	۰/۶۰۰
	کل	۲/۱	۱/۰۹	۰/۵۱۹

نتایج جدول (۸) نشان می‌دهد شاخص تعلق مکانی با میانگین ۳/۵، در میان زنان روستایی محدوده مورد مطالعه دارای وضعیت مساعدی است. همچنین، نتایج جدول مذکور نشان می‌دهد در بین مؤلفه‌های شاخص تعلق مکانی، دو مؤلفه علاقه به زندگی در روستا و تمایل به اشتغال در روستا به ترتیب با ضریب تغییرات ۰/۱۸۸ و ۰/۲۰۰، بیشترین تأثیر را در رضایت شغلی زنان داشته‌اند. همچنین، دو مؤلفه تمایل به تحصیل در روستا و تمایل به تفریح و گذران اوقات فراغت در روستا به میزان ضریب تغییرات ۰/۳۰۷ و ۰/۳۶۸، کم‌ترین تأثیر را در شاخص تعلق مکانی در محدوده مورد مطالعه داشته‌اند.

جدول ۸: بررسی وضعیت شاخص تعلق مکانی

شاخص	گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات
تعلق مکانی	میزان علاقه به ازدواج در روستا	۳/۵	۰/۷۲۱	۰/۲۰۶
	تمایل به زندگی در کنار اقوام و آشنایان	۳/۴	۰/۸۶۹	۰/۲۵۵
	تمایل به تحصیل در روستا	۳/۱	۰/۹۵۴	۰/۳۰۷
	تمایل به تفریح و گذران اوقات فراغت در روستا	۲/۹	۱/۰۷	۰/۳۶۸
	تمایل به اشتغال در روستا	۳/۸	۰/۷۶۳	۰/۲۰۰
	رضایت از مسکن روستایی	۳/۴	۰/۸۶۰	۰/۲۵۲
	رضایت از محیط روستا	۳/۳	۰/۹۱۲	۰/۲۷۶
	علاقه به زندگی در روستا	۳/۹	۰/۷۳۶	۰/۱۸۸
	مقایسه وضعیت روستای خود با دیگر روستاهای شهرستان	۳/۸	۰/۸۰۱	۰/۲۱۰
	مقایسه وضعیت روستای خود با دیگر روستاهای استان و کشور	۳/۷	۰/۷۹۳	۰/۲۱۴
کل	-	۳/۵	۰/۸۴۹	۰/۲۴۲

در رابطه با شاخص رضایت از کیفیت دسترسی به خدمات نتایج نشان می‌دهد (جدول ۹)، شاخص مذکور با میانگین ۲/۷، در وضعیت پایین‌تر از حد متوسط است. همچنین، نتایج نشان می‌دهد در بین مؤلفه‌های شاخص رضایت از کیفیت دسترسی به خدمات، دو مؤلفه رضایت از خدمات مرتبط با آب آشامیدنی و برق (با ضریب تغییرات ۰/۲۳۹) و میزان فوت هنگام زایمان به علت کمبود خدمات (با ضریب تغییرات ۰/۳۳۱)، بیشترین تأثیر را در شاخص مذکور داشته‌اند. همچنین، نتایج نشان می‌دهد دو مؤلفه رضایت از خدمات مالی و اعتباری بانکها (با ضریب تغییرات ۰/۵۳۴) و خدمات مشاوره (با ضریب تغییرات ۰/۵۷۸)، کم‌ترین تأثیر را در شاخص رضایت از کیفیت دسترسی به خدمات داشته‌اند.

جدول ۹: بررسی وضعیت شاخص رضایت از کیفیت دسترسی به خدمات

شاخص	گروه‌ها	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات
	رضایت از خدمات ارتباطی	۲/۷	۱/۱۲	۰/۴۱۴
	رضایت از خدمات حمل و نقل	۲/۸	۱/۱۷	۰/۴۱۷
	رضایت از خدمات آموزشی	۲/۵	۱/۲۷	۰/۵۰۸
	رضایت از خدمات بهداشتی و درمان	۲/۶	۱/۰۹	۰/۴۱۹
	میزان فوت هنگام زایمان به علت کمبود خدمات	۴/۱	۱/۳۶	۰/۳۳۱
رضایت از کیفیت دسترسی به خدمات	دسترسی به روزنامه و نشریات	۲/۵	۱/۲۶	۰/۵۰۴
	رضایت از خدمات مالی و اعتباری بانکها	۲/۳	۱/۲۳	۰/۵۳۴
	رضایت از خدمات مرتبط با آب آشامیدنی و برق	۳/۲	۰/۷۶۵	۰/۲۳۹
	رضایت از دسترسی به خدمات انتظامی	۲/۴	۱/۱۵	۰/۴۷۹
	رضایت از خدمات شرکت تعاونی روستایی	۲/۶	۱/۳۱	۰/۵۰۳
	خدمات مشاوره	۲/۳	۱/۳۳	۰/۵۷۸
کل	-	۲/۷	۱/۱۹	۰/۴۴۰

نتایج بررسی شاخص اعتماد اجتماعی در بین زنان روستایی شهرستان روانسر نشان می‌دهد (جدول ۱۰) شاخص مذکور با میانگین ۳/۱، در حد متوسطی است. در بین مؤلفه‌های اصلی این شاخص، دو مؤلفه اعتماد به همسر و اعتماد به سایر اعضای خانواده به ترتیب با ضریب تغییرات ۰/۱۶۰ و ۰/۱۷۹، بیشترین تأثیر و دو مؤلفه اعتماد به کالای ساخت داخل و اعتماد به وعده مسئولان به ترتیب با ضریب تغییرات ۰/۴۵۷ و ۰/۴۹۶، کم‌ترین تأثیر را بر شاخص اعتماد اجتماعی داشته‌اند.

جدول ۱۰: بررسی وضعیت شاخص اعتماد اجتماعی

شاخص	گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات
اعتماد اجتماعی	اعتماد به همسر	۴/۱	۰/۶۵۹	۰/۱۶۰
	اعتماد به سایر اعضای خانواده	۳/۹	۰/۷۰۱	۰/۱۷۹
	اعتماد به شرکا در محیط کاری	۳/۳	۰/۸۳۹	۰/۲۵۴
	اعتماد به همسایه	۳/۲	۰/۸۷۶	۰/۲۷۳
	اعتماد به مأموران دولتی	۲/۷	۱/۱۷	۰/۴۳۳
	اعتماد به توصیه‌های مروجان کشاورزی	۲/۸	۱/۰۹	۰/۳۸۹
	اعتماد به وعده مسئولان	۲/۵	۱/۲۴	۰/۴۹۶
	اعتماد به اهالی روستا	۳/۲	۰/۹۶۱	۰/۳۰۰
	اعتماد به کالای ساخت داخل	۲/۶	۱/۱۹	۰/۴۵۷
	کل	-	۳/۱	۰/۸۸۳

در ارتباط با بررسی شاخص ناهنجاری‌های اجتماعی در بین زنان روستایی محدوده مورد مطالعه (با توجه به ماهیت شاخص که منفی است، کلیه مؤلفه‌ها معکوس شده‌اند) نتایج نشان می‌دهد (جدول ۱۱) وضعیت شاخص مذکور با میانگین ۳/۶، در وضعیت مساعدی است. در بین مؤلفه‌های این شاخص، دو مؤلفه افزایش جرم و جنایت (با میزان ضریب تغییرات ۰/۱۸۴) و نزاع‌های خانوادگی (با میزان ضریب تغییرات ۰/۱۹۱) بیشترین تأثیرگذاری را در شاخص مذکور داشته‌اند. همچنین، نتایج نشان می‌دهد دو مؤلفه افزایش طلاق و مصرف مواد مخدر و مشروبات الکلی به ترتیب با ضریب تغییرات ۰/۲۵۸ و ۰/۲۷۲، کم‌ترین تأثیر را در شاخص ناهنجاری‌های اجتماعی داشته‌اند.

جدول ۱۱: بررسی وضعیت شاخص ناهنجاری‌های اجتماعی

شاخص	گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات
ناهنجاری‌های اجتماعی	ضعیف شدن امور مذهبی	۳/۱	۰/۸۷۳	۰/۲۸۱
	افزایش جرم و جنایت	۴/۳	۰/۷۹۴	۰/۱۸۴
	مصرف مواد مخدر و مشروبات الکلی	۲/۶	۰/۷۰۹	۰/۲۷۲
	افزایش سرقت	۳	۰/۶۹۱	۰/۲۳۰
	افزایش طلاق	۴/۱	۱/۰۶	۰/۲۵۸
	نزاع‌های خانوادگی	۴/۳	۰/۸۲۴	۰/۱۹۱
	نزاع‌های قومی	۳/۹	۰/۹۲۳	۰/۲۳۶
	مدگرایی	۳/۷	۰/۸۶۱	۰/۲۳۲
	-	۳/۶	۰/۸۳۹	۰/۲۳۳

نتایج بررسی وضعیت شاخص همبستگی اجتماعی (جدول ۱۲) نشان می‌دهد شاخص مذکور با میانگین ۳/۵، در بین زنان روستایی شهرستان روانسر در وضعیت مساعدی قرار گرفته است. در بین مؤلفه‌های شاخص همبستگی اجتماعی مؤلفه‌های همدلی و یکرنگی بین اقوام و آشنایان و همدلی و یکرنگی بین زنان روستا به ترتیب با ضریب تغییرات ۰/۲۰۱ و ۰/۲۱۹، بیشترین اهمیت را از نظر پاسخ‌گویان داشته‌اند. همچنین، دو مؤلفه اهمیت دادن به وضعیت همدیگر (با ضریب تغییرات ۰/۲۷۲) و حل اختلافات با استفاده از دخالت ریش سفیدان (با ضریب تغییرات ۰/۲۳۸) کم‌ترین اهمیت را از نظر زنان روستایی شهرستان روانسر در شاخص همبستگی اجتماعی داشته است.

جدول ۱۲: بررسی وضعیت شاخص همبستگی اجتماعی

شاخص	گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات
همبستگی اجتماعی	همدلی و یک‌رنگی بین اقوام و آشنایان	۳/۸	۰/۷۶۴	۰/۲۰۱
	همدلی و یک‌رنگی بین زنان روستا	۳/۷	۰/۸۱۳	۰/۲۱۹
	حل اختلافات با استفاده از دخالت ریش‌سفیدان	۳/۲	۰/۹۶۴	۰/۳۰۱
	کمک‌کار هم بودن هنگام مشکلات و گرفتاری	۳/۳	۰/۷۸۶	۰/۲۳۸
	اهمیت دادن به وضعیت همدیگر	۳/۴	۰/۹۲۷	۰/۲۷۲
	حمایت از افراد و خانواده‌های مصیبت دیده	۳/۵	۰/۷۹۸	۰/۲۲۸
کل	-	۳/۵	۰/۸۵۶	۰/۲۴۴

در ارتباط با بررسی وضعیت شاخص عدالت اجتماعی، نتایج نشان می‌دهد (جدول ۱۳)، شاخص مذکور با میانگین ۳، در حد متوسطی است. همچنین، نتایج نشان می‌دهد در بین مؤلفه‌های این شاخص دو مؤلفه آزادی شخصی و اختیار در انجام کارهای روزمره (به ترتیب با ضریب تغییرات ۰/۲۰۶ و ۰/۲۵۳) بیشترین و مؤلفه‌های اجبار در ترک تحصیل به دلیل جنسیت و تفاوت بین زنان و مردان در دسترسی به فرصت‌های شغلی (به ترتیب با ضریب تغییرات ۰/۵۱۳ و ۰/۷۰۳) کم‌ترین تأثیرگذاری را در شاخص عدالت اجتماعی داشته‌اند.

جدول ۱۳: بررسی وضعیت شاخص عدالت اجتماعی

شاخص	گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات
عدالت اجتماعی	آزادی شخصی	۳/۷	۰/۷۶۴	۰/۲۰۶
	وجود اجبار در زندگی	۲/۵	۰/۸۵۱	۰/۳۴۰
	اختیار در انجام کارهای روزمره	۳/۸	۰/۹۶۳	۰/۲۵۳
	تبعیض جنسیتی در خانواده	۴/۲	۱/۲۲	۰/۲۹۰
	تبعیض جنسیتی در اجتماع	۱/۹	۰/۶۲۳	۰/۳۲۷
	کفایت دستمزد و حقوق به ازای کار	۱/۴	۰/۹۸۵	۰/۷۰۳
	اختیار در انجام کارهای کشاورزی و تولیدی	۳/۴	۰/۹۱۹	۰/۲۷۰
	محرومیت از امکانات به دلیل جنسیت	۳/۹	۱/۰۶	۰/۲۷۱
	اجبار در ترک تحصیل به دلیل جنسیت	۲/۲	۱/۱۳	۰/۵۱۳
	تفاوت بین زنان و مردان در دسترسی به فرصت‌های شغلی	۲/۸	۰/۷۱۴	۰/۲۵۵
کل	-	۳	۰/۷۹۱	۰/۲۶۳

نتایج جدول (۱۴) نشان می‌دهد شاخص پویایی اجتماعی در بین زنان روستایی شهرستان روانسر با میانگین ۳/۷، در وضعیت مناسبی قرار گرفته است. در بین مؤلفه‌های شاخص پویایی اجتماعی نتایج نشان داد دو مؤلفه گرایش به استفاده از اصول تنظیم خانواده (باضرب تغییرات ۰/۱۸۰) و سن مناسب ازدواج در روستا (باضرب تغییرات ۰/۱۸۲)، بیشترین تأثیر را در شاخص پویایی اجتماعی و دو مؤلفه علاقه به مطالعه و عضویت در سازمان‌های اجتماعی به ترتیب با ضریب تغییرات ۰/۲۷۴ و ۰/۴۳۲، کم‌ترین تأثیر گذاری را در شاخص پویایی اجتماعی داشته‌اند.

جدول ۱۴: بررسی وضعیت شاخص پویایی اجتماعی

شاخص	گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات
پویایی اجتماعی	نوآوری در بین زنان روستا	۳/۷	۰/۹۶۳	۰/۲۵۲
	آگاهی از حقوق خانواده	۳/۸	۰/۸۹۳	۰/۲۳۵
	سن مناسب ازدواج در روستا	۴/۲	۰/۷۶۵	۰/۱۸۲
	گرایش به تحصیلات عالی	۳/۸	۱/۱۳	۰/۲۹۷
	گرایش به استفاده از اصول تنظیم خانواده	۴/۱	۰/۷۴۱	۰/۱۸۰
	آگاهی از حقوق اجتماعی	۳/۴	۰/۸۶۴	۰/۲۵۴
	برنامه‌ریزی	۳/۷	۰/۸۱۷	۰/۲۲۰
	علاقه به مطالعه	۳/۹	۱/۰۷	۰/۲۷۴
	عضویت در سازمان‌های اجتماعی	۲/۸	۱/۲۱	۰/۴۳۲
	کل	-	۳/۷	۰/۸۸۱

همان‌طور که نتایج نشان می‌دهد (جدول ۱۵)، شاخص رضایت از نهادهای متولی با میانگین ۲/۶، در بین زنان روستایی شهرستان روانسر در وضعیت نامساعدی قرار گرفته است. همچنین، نتایج نشان می‌دهد در بین مؤلفه‌های شاخص مذکور، دو مؤلفه رضایت از شورای حل اختلاف (با ضریب تغییرات ۰/۲۲۶) و رضایت از طرح هادی و سایر طرح‌های اجرا شده در روستا (با ضریب تغییرات ۰/۲۳۸) بیشترین تأثیرگذاری و دو مؤلفه رضایت از تعاونی‌های روستایی (با ضریب تغییرات ۰/۵۳۴) و رضایت از دهیاران روستاها (با ضریب تغییرات ۰/۵۵۲)، کم‌ترین تأثیر را در شاخص رضایت از نهادهای متولی داشته‌اند.

جدول ۱۵: بررسی وضعیت شاخص رضایت از نهادهای متولی

شاخص	گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات
	رضایت از دهیار	۲/۱	۱/۱۶	۰/۵۵۲
	رضایت از شورای اسلامی روستا	۲/۳	۰/۹۲۵	۰/۴۰۲
	رضایت از نهادهای حمایتی (کمیته امداد امام خمینی، بهزیستی و ...)	۲/۴	۰/۸۹۱	۰/۳۷۱
	رضایت از شرکت‌های خدماتی در روستا	۲/۶	۱/۰۳	۰/۳۹۶
	رضایت از تعاونی‌های روستایی	۲/۳	۱/۲۳	۰/۵۳۴
رضایت از نهادهای متولی	رضایت از شورای حل اختلاف	۳/۳	۰/۷۴۸	۰/۲۲۶
	رضایت از طرح هادی و سایر طرح‌های اجرا شده در روستا	۳/۲	۰/۷۶۲	۰/۲۳۸
	رضایت از عملکرد کارشناسان و متولیان جهاد کشاورزی	۲/۸	۱/۰۶	۰/۳۷۸
	رضایت از عملکرد کارشناسان و متولیان بخشداری	۲/۶	۱/۱۰	۰/۴۰۷
	رضایت از عملکرد کارشناسان و متولیان بنیاد مسکن	۲/۷	۱/۱۷	۰/۴۵۰
کل		۲/۶	۰/۹۹۴	۰/۳۸۲

اولویت‌بندی شاخص‌های پایداری اجتماعی و بررسی وضعیت کلی آن در محدوده مورد مطالعه: نتایج جدول (۱۶) نشان می‌دهد در بین ۱۴ شاخص پایداری اجتماعی مورد بررسی در بین زنان روستایی شهرستان روانسر شاخص‌های ناهنجاری اجتماعی (معکوس شده)، مسئولیت‌پذیری اجتماعی و پویایی اجتماعی به ترتیب با ضریب تغییرات ۰/۲۳۳، ۰/۲۳۶ و ۰/۲۳۸، بیشترین تأثیر را در پایداری اجتماعی زنان روستایی شهرستان روانسر داشته‌اند. همچنین، نتایج نشان می‌دهد شاخص‌های امید به آینده، رضایت از کیفیت دسترسی به خدمات و رضایت شغلی به ترتیب با ضریب تغییرات ۰/۴۱۴، ۰/۴۴۰ و ۰/۵۱۹، کم‌ترین اهمیت و تأثیر را در پایداری اجتماعی زنان محدوده مورد مطالعه داشته‌اند. برای بررسی پایداری اجتماعی زنان روستایی شهرستان روانسر کلیه شاخص‌های ۱۴ گانه ترکیب شد. نتایج نشان داد پایداری اجتماعی در بین ۲۳/۵ درصد افراد مورد مطالعه در سطح کم و بسیار کم، در بین ۵۱/۷

درصد افراد مورد مطالعه در حد متوسط و پایداری اجتماعی در بین ۲۴/۸ درصد افراد مورد مطالعه در سطح زیاد و بسیار زیادی بوده است. بنابراین، با توجه به اینکه پایداری اجتماعی در بین اکثر افراد مورد مطالعه در سطح متوسطی بوده و همچنین، با توجه به میانگین پایداری اجتماعی محاسبه شده حاصل از ترکیب شاخص‌های ۱۴ گانه (عدد ۳)، می‌توان چنین عنوان کرد که پایداری اجتماعی در محدوده مورد مطالعه در حد متوسطی است.

جدول ۱۶: اولویت‌بندی شاخص‌های پایداری اجتماعی و بررسی وضعیت کلی آن

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین رتبه‌ای	شاخص
۱	۰/۲۳۳	۰/۸۳۹	۳/۶	ناهنجاری‌های اجتماعی
۲	۰/۲۳۶	۰/۸۲۶	۳/۵	مسئولیت‌پذیری اجتماعی
۳	۰/۲۳۸	۰/۸۸۱	۳/۷	پویایی اجتماعی
۴	۰/۲۴۲	۰/۸۴۹	۳/۵	تعلق مکانی
۵	۰/۲۴۴	۰/۸۵۶	۳/۵	همستگی اجتماعی
۶	۰/۲۶۳	۰/۷۹۱	۳	عدالت اجتماعی
۷	۰/۲۸۴	۰/۸۸۳	۳/۱	اعتماد اجتماعی
۸	۰/۲۸۹	۰/۸۹۷	۳/۱	برون‌گرایی و تعامل اجتماعی
۹	۰/۳۴۳	۰/۸۹۳	۲/۶	مشارکت اجتماعی
۱۰	۰/۳۵۱	۱/۰۹	۲/۹	احساس خوشبختی
۱۱	۰/۳۸۲	۰/۹۹۴	۲/۶	رضایت از نهادهای متولی
۱۲	۰/۴۱۴	۱/۱۲	۲/۷	امید به آینده
۱۳	۰/۴۴۰	۱/۱۹	۲/۷	رضایت از کیفیت دسترسی به خدمات
۱۴	۰/۵۱۹	۱/۰۹	۲/۱	رضایت شغلی
-	-	۰/۸۶۹	۳	پایداری اجتماعی

بررسی تفاوت مکانی پایداری اجتماعی زنان در بین دهستان‌های واقع در شهرستان روانسر: نتایج آزمون تحلیل واریانس نشان داد (جدول ۱۷) به لحاظ پایداری اجتماعی زنان روستایی بین ۶ دهستان شهرستان روانسر به لحاظ آماری تفاوت معناداری وجود ندارد. به این مفهوم که ۶ دهستان واقع در شهرستان روانسر به لحاظ پایداری اجتماعی زنان روستایی با هم تفاوتی ندارند و کلیه دهستان‌های شهرستان روانسر به لحاظ پایداری اجتماعی زنان در شرایط متوسطی قرار دارد.

جدول ۱۷: بررسی تفاوت بین دهستان‌های واقع در شهرستان روانسر به لحاظ پایداری اجتماعی زنان روستایی

شاخص	واریانس	مجموع مربعات	df	میانگین مربعات	F	sig
بین گروهی	۶/۸۷۹	۵	۱/۳۷۶			
پایداری اجتماعی	درون گروهی	۲۰۵/۵۰۶	۲۵۴	۰/۸۰۹	۱/۷۰۰	۰/۱۳۵
مجموع	۲۱۲/۳۸۵	۲۵۹				

شناسایی عوامل مؤثر بر پایداری اجتماعی زنان روستایی شهرستان روانسر: برای شناسایی عوامل مؤثر بر پایداری اجتماعی زنان روستایی شهرستان روانسر، ابتدا رابطه بین هریک از متغیرهای مستقل پژوهش با متغیر وابسته پژوهش (پایداری اجتماعی زنان روستایی شهرستان روانسر) با استفاده از آزمون‌های مربوطه بررسی شد. همان‌طور که نتایج نشان می‌دهد (جدول‌های ۱۸ و ۱۹)، در بین ۱۲ متغیر مستقل مورد بررسی، متغیرهای درآمد سرپرست خانوار، درآمد شخصی، مالکیت اراضی کشاورزی، دسترسی به اینترنت، همکاری با گروه‌های ثانویه، دسترسی به خدمات حمل و نقل، شغل و سطح تحصیلات دارای رابطه معناداری با پایداری اجتماعی زنان روستایی شهرستان روانسر هستند.

جدول ۱۸: رابطه پایداری اجتماعی با متغیرهای مستقل پژوهش

متغیر اول	متغیر دوم	ضریب همبستگی	سطح معناداری
	سن	۰/۱ ^{ns}	۰/۱۵۸
	درآمد سرپرست خانوار	۰/۲۸۷ ^{**}	۰/۰۰۰
	درآمد شخصی	۰/۳۸۴ ^{**}	۰/۰۰۰
	فاصله از مرکز شهرستان	۰/۰۲۲ ^{ns}	۰/۷۵۵
پایداری اجتماعی	مالکیت اراضی کشاورزی	۰/۲۸۵ ^{**}	۰/۰۰۱
	دسترسی به اینترنت	۰/۲۵۷ ^{**}	۰/۰۰۰
	همکاری با گروه‌های ثانویه	۰/۳۶۳ ^{**}	۰/۰۰۰
	دسترسی به خدمات حمل و نقل	۰/۱۵۷ [*]	۰/۰۲۱

ns عدم معناداری؛ * معناداری در سطح ۰/۰۵ و ** معناداری در سطح ۰/۰۱

جدول ۱۹: رابطه پایداری اجتماعی با متغیرهای مستقل پژوهش

متغیر اول	متغیر دوم	ضریب همبستگی کندال تائو	ضریب همبستگی فی لاندا	سطح معناداری
پایداری اجتماعی	تاهل	-	-	۰/۳۴۱
پایداری اجتماعی	شغل	-	۰/۱۰۱ ^{ns}	۰/۲۱۲
پایداری اجتماعی	سطح تحصیلات	-	۰/۳۰۹ ^{**}	۰/۰۰۰
	وضعیت	۰/۰۹۸ ^{ns}	-	۰/۰۰۰
	بعد خانوار	۰/۰۹۸ ^{ns}	-	۰/۰۰۰

^{ns} عدم معناداری؛ * معناداری در سطح ۰/۰۵ و ** معناداری در سطح ۰/۰۱

در ادامه برای تعیین سهم نسبی متغیرهای مستقل در متغیر وابسته (پایداری اجتماعی زنان روستایی) از رگرسیون چند متغیره استفاده شد. نتایج به دست آمده بیان کننده این است که ۵ متغیر به طور هم زمان بر میزان پایداری اجتماعی زنان روستایی محدودده مورد مطالعه تأثیر می گذارند. ضریب همبستگی چندگانه میزان موافق $R=0/820$ و ضریب تعیین $R^2=0/673$ نشان می دهد که ۶۷/۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته، به وسیله متغیرهای مستقل مطرح شده تفسیر می شود (جدول ۲۰). عمده ترین متغیرهای مستقل تأثیرگذار بر میزان پایداری اجتماعی زنان روستایی شهرستان روانسر نیز، به ترتیب اولویت، عبارت هستند از: درآمد شخصی، شغل، همکاری با گروه های ثانویه، سطح تحصیلات و درآمد سرپرست خانوار. با توجه به نتایج جدول ۲۰ معادله خطی حاصل از تحلیل رگرسیون به شکل زیر است.

$$Y = 0/122x_5 + 0/130x_4 + 0/133x_3 + 0/155x_2 + 0/353x_1 + 0/743$$

به ترتیب: Y = میزان پایداری اجتماعی زنان روستایی، x_1 = درآمد شخصی، x_2 = شغل، x_3 = همکاری با گروه های ثانویه، x_4 = سطح تحصیلات، x_5 = درآمد سرپرست خانوار.

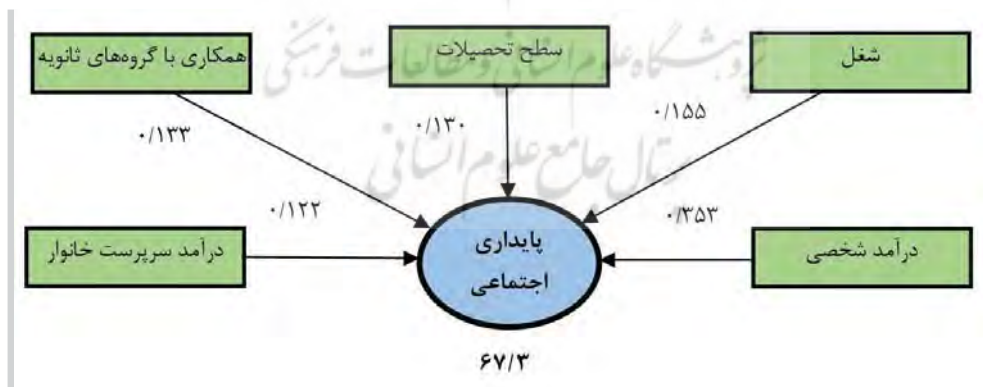

جدول ۲۰: نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه

متغیرهای	ضریب (B)	بتا	آزمون t	sig
ضریب ثابت	۰/۷۴۳	-	۲/۷۶۹	۰/۰۰۰
درآمد شخصی	۰/۳۴۷	۰/۳۵۳	۵/۹۷۶	۰/۰۰۰
شغل	۰/۱۷۹	۰/۱۵۵	۲/۸۹۱	۰/۰۰۴
همکاری با گروه‌های ثانویه	۰/۱۳۱	۰/۱۳۳	۲/۳۵۱	۰/۰۰۲
سطح تحصیلات	۰/۱۳۰	۰/۱۳۰	۲/۱۴۵	۰/۰۳۳
درآمد سرپرست خانوار	۰/۱۲۸	۰/۱۲۲	۲/۰۸۴	۰/۰۳۸

F = ۳۳/۶۵۱ sig = ۰/۰۰۰ R = ۰/۸۲۰ R² = ۰/۶۷۳

ارائه مدل تحلیلی از تعیین‌کننده‌های پایداری اجتماعی زنان روستایی شهرستان روانسر: نهایتاً اینکه تعیین‌کننده‌های پایداری اجتماعی زنان روستایی شهرستان روانسر، در قالب یک مدل ترسیم شد (شکل ۲). همان‌طور که مشاهده می‌شود پنج متغیر درآمد شخصی، شغل، همکاری با گروه‌های ثانویه، سطح تحصیلات و درآمد سرپرست خانوار، توانسته‌اند حدود ۶۷ درصد واریانس پایداری اجتماعی زنان روستایی محدوده مطالعاتی را تبیین کنند و ضریب بتای هر یک از متغیرهای فوق در مدل مشاهده می‌شود. در واقع با بهبود وضعیت پنج متغیر مذکور، به بهبود وضعیت پایداری اجتماعی زنان روستایی شهرستان روانسر امیدوار شد.

شکل ۲: مدل تحلیلی تعیین‌کننده‌های پایداری اجتماعی زنان روستایی شهرستان روانسر

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج کلی پژوهش نشان داد پایداری اجتماعی در محدوده مورد مطالعه در حد متوسطی قرار دارد. نتیجه فوق با نتایج مطالعات مشکینی و همکاران (۱۳۹۲) و فیضی و همکاران (۲۰۱۵) همسو است که هر کدام نشان‌دهنده وضعیت متوسط پایداری اجتماعی در نقاط مختلف هستند، و با نتایج مطالعات سالمی و همکاران (۱۳۹۰)؛ پورطاهری و همکاران (۱۳۹۰)؛ تیموری و همکاران (۱۳۹۱) و فتاحی و همکاران (۱۳۹۲) تطابق ندارد مبنی بر اینکه پایداری اجتماعی در مکان‌های مختلف وضعیت نامناسب دارد و همچنین با نتایج مطالعات صفری علی‌اکبری و جمینی (۱۳۹۵)؛ شمس‌الدینی و همکاران (۱۳۹۵) و لو و همکاران (۲۰۱۱) همسویی ندارد مبنی بر اینکه پایداری اجتماعی در سکونتگاه‌های روستایی در وضعیت مناسب بوده است. همچنین، نتایج نشان داد در بین ۱۴ شاخص پایداری اجتماعی مورد بررسی در بین زنان روستایی شهرستان روانسر شاخص‌های ناهنجاری اجتماعی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، پویایی اجتماعی، تعلق مکانی و همبستگی اجتماعی، بیشترین تأثیر را در پایداری اجتماعی زنان روستایی شهرستان روانسر داشته‌اند. همچنین، نتایج نشان می‌دهد شاخص‌های رضایت از کیفیت دسترسی به خدمات و رضایت شغلی، کم‌ترین اهمیت را در پایداری اجتماعی زنان محدوده مورد مطالعه داشته‌اند. نبود یا کمبود معضلات اجتماعی از جمله جرم و بزهکاری، دزدی، طلاق، مدگرایی، نزاع‌های خانوادگی، مصرف مواد مخدر و مشروبات الکلی و ...، از دلایل اصلی وضعیت شاخص ناهنجاری‌های اجتماعی در بین زنان روستایی شهرستان روانسر است. همچنین، دسترسی ضعیف به خدمات آموزشی (نبود مدارس راهنمایی در اکثر روستاها و شرایط دشوار تحصیل برای محصلان به‌ویژه دانش‌آموزان دختر، نبود مراکز آموزشی متوسطه در مراکز دهستان‌ها و دشواری دسترسی به این مراکز به‌ویژه در فصل زمستان و به‌ویژه برای دانش‌آموزان دختر)، فعالیت اندک و انگشت‌شمار بانک‌ها و مؤسسات اعتباری در مراکز روستایی و دسترسی دشوار زنان روستایی به تسهیلات بانکی با توجه به شرایط و ضوابط دست‌وپاگیر بانک‌ها برای دریافت تسهیلات، عدم دسترسی مستقیم کلیه نقاط روستایی شهرستان به روزنامه و نشریات، نبود مراکز مشاوره حتی در مراکز دهستان‌ها که جمعیت زیادی از روستاییان را در خود جای داده است، از دلایل اصلی وضعیت نامساعد شاخص دسترسی به خدمات در بین زنان روستایی شهرستان روانسر است.

در ارتباط با شاخص رضایت شغلی به‌عنوان ناپایدارترین شاخص پایداری اجتماعی در محدوده مورد مطالعه می‌توان چنین عنوان کرد که عدم تناسب مزد کاری با زحمت متحمل شده، به‌ویژه در فعالیت‌های مرتبط با کشاورزی و صنایع دستی و به تبع آن توان اندک پس‌انداز و سرمایه‌گذاری، ضعف دسترسی و بهره‌مندی از شغل‌های دائمی و پایدار (شایان ذکر است اکثر فرصت‌های شغلی در روستا با توجه به ماهیت فصلی بودن فعالیت‌های کشاورزی، دائمی نیستند)، در وضعیت نامساعد شاخص فوق تأثیر فراوانی دارند. همچنین، با وجود دشواری در دسترسی به فرصت‌های شغلی، مخالفت اعضای خانواده به فعالیت زنان در بیرون از منزل و به‌ویژه در مراکز شهری عامل دیگری در وضعیت نامساعد شاخص رضایت شغلی در بین زنان روستایی محدوده مورد مطالعه است.

در ارتباط با متغیرهای مرتبط با پایداری اجتماعی زنان محدوده مورد مطالعه، نتایج نشان داد هشت متغیر درآمد سرپرست خانوار، درآمد شخصی، مالکیت اراضی کشاورزی، دسترسی به اینترنت، همکاری با گروه‌های ثانویه، دسترسی به خدمات، شغل و سطح تحصیلات با متغیر وابسته پژوهش رابطه معناداری داشته‌اند. نتیجه فوق با نتایج پژوهش‌های شمس‌الدینی و همکاران (۱۳۹۵)، کامرون و همکاران (۲۰۰۷)، مانوس و همکاران (۲۰۱۱)، لو و همکاران (۲۰۱۱)، نایت (۲۰۱۴) و فیضی و همکاران (۲۰۱۵)، که هر کدام به نوعی به متغیرهای فوق به‌عنوان عوامل مرتبط با پایداری اجتماعی همسو است. نتایج بررسی تعیین‌کننده‌های پایداری اجتماعی زنان روستایی شهرستان روانسر با استفاده از رگرسیون چند متغیره نشان داد، ۵ متغیر مستقل درآمد شخصی، شغل، همکاری با گروه‌های ثانویه، سطح تحصیلات و درآمد سرپرست خانوار به‌طور هم‌زمان بر میزان پایداری اجتماعی زنان روستایی تأثیرگذار بوده و در مجموع ۰/۶۷۳ درصد از متغیر وابسته را تبیین می‌کنند. نتیجه حاصله با نتیجه مطالعات شمس‌الدینی و همکاران (۱۳۹۵)، لو و همکاران (۲۰۱۱)، نایت (۲۰۱۴) و فیضی و همکاران (۲۰۱۵)، همسو است.

به‌طور کلی برای تقویت پایداری اجتماعی در محدوده مورد مطالعه، سه گروه از پیشنهادها زیر را می‌توان ارائه کرد: در گام اول باید وضعیت هر یک از متغیرهایی را بهبود بخشید که تشکیل‌دهنده شاخص‌های ۱۴‌گانه پایداری اجتماعی هستند و در عین حال ضریب تغییرات بیشتری دارند؛ مثلاً در شاخص امید به آینده وضعیت متغیرهایی مانند داشتن پس‌انداز

کافی و بهره‌مندی زنان روستایی از خدمات بیمه را می‌توان پیشنهاد کرد و در شاخص مشارکت اجتماعی وضعیت متغیرهایی مانند استفاده از مشارکت زنان در تصمیم‌گیری‌های مربوط به روستایی و استفاده از مشارکت آن‌ها در فعالیت‌های عمرانی در روستا را پیشنهاد کرد که وضعیت هر یک از آن‌ها را می‌توان با یک برنامه‌ریزی منسجم و یکپارچه بهبود بخشید. در گام دوم باید سراغ ضعیف‌ترین شاخص‌های ۱۴ گانه پایداری اجتماعی رفت. به این صورت که تقویت شاخص‌هایی مانند امید به آینده، رضایت از کیفیت دسترسی به خدمات و رضایت شغلی که در وضعیت نامناسبی قرار دارند، باید در اولویت قرار گیرند. در مجموع با توجه به ارتباط مفهومی قابل توجه ابعاد مختلف پایداری اجتماعی بهبود وضعیت هر یک از شاخص‌ها می‌تواند به بهبود سایر شاخص‌ها منجر شود. به عنوان مثال با بهبود شرایط شغلی و کیفیت دسترسی به خدمات و مشارکت فعال زنان در سکونتگاه‌های روستایی، می‌توان توقع داشت وضعیت امید به آینده در میان زنان روستایی نیز بهبود یابد. در گام سوم باید عواملی را تقویت کرد که اثر معناداری بر پایداری اجتماعی داشته‌اند. توجه به بهبود وضعیت درآمد شخصی زنان روستایی و شغل آن‌ها، به عنوان مهم‌ترین تعیین‌کننده پایداری اجتماعی زنان روستایی نیز باید مورد توجه جدی قرار گیرد. این مهم از طریق فراهم ساختن زمینه‌ها و بسترهای شغلی برای زنان روستایی و اختصاص اعتبارات و تسهیلات برای شروع به فعالیت در بخش‌های مختلف به ویژه در زمینه صنایع دستی و تولید محصولات لبنی و در نهایت فراهم کردن بازار فروش برای تولیدات زنان روستایی است که می‌توان با احداث بازارهای محلی، هفتگی و همچنین تشکیل تعاونی‌های روستایی، زمینه عرضه مستقیم و غیرمستقیم تولیدات زنان روستایی را فراهم آورد. البته این به مفهوم آن نیست که دیگر عوامل مؤثر بر پایداری اجتماعی را نادیده گرفت. چراکه به تقویت سه متغیر همکاری با گروه‌های ثانویه، سطح تحصیلات و درآمد سرپرست خانوار نیز باید در راستای تقویت پایداری اجتماعی در محدوده مطالعاتی توجه شود.

منابع

- پورطاهری، مهدی، زال، ابوذر و رکن‌الدین افتخای، عبدالرضا (۱۳۹۰). ارزیابی و اولویت‌بندی پایداری اجتماعی در مناطق روستایی: مطالعه موردی روستاهای شهرستان خرم‌بید استان فارس، روستا و توسعه، ۱۴ (۳): ۴۹-۱۹.
- تیموری، ایراج، فرهودی، رحمت‌الله، رهنمائی، محمدتقی و قرخلو، مهدی (۱۳۹۱). ارزیابی پایداری اجتماعی با استفاده از منطق فازی (مطالعه موردی: شهر تهران)، جغرافیا، ۱۰ (۳۵): ۱۹-۲۵.
- جمعه‌پور، محمود، نجفی، غلامرضا و شفیعا، سعید (۱۳۹۱). بررسی رابطه تراکم و پایداری اجتماعی در مناطق شهرداری تهران، جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، ۲۳ (۴): ۲۰۰-۱۸۵.
- جمینی، داود و جمشیدی، علیرضا (۱۳۹۳). واکاوی عوامل تبیین‌کننده پایداری اجتماعی در مناطق روستایی (مطالعه موردی: شهرستان چرداول)، فصلنامه آمایش جغرافیایی فضا، ۱۳: ۱۶۵-۱۴۷.
- سالمی، مریم، همزه‌ای، محمدرضا و میرک‌زاده، علی اصغر (۱۳۹۰). سنجش پایداری اجتماعی زنان روستایی شهرستان سنقر، مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان، ۹ (۱): ۷۶-۵۵.
- شمس‌الدینی، علی، جمینی، داود و جمشیدی، علیرضا (۱۳۹۵). سنجش و تحلیل پایداری اجتماعی در مناطق روستایی (مطالعه‌شده: شهرستان جوانرود)، پژوهش‌های روستایی، ۷ (۳): ۵۰۳-۴۸۶.
- صفری علی اکبری، مسعود و جمینی، داود (۱۳۹۵)، توزیع فضایی شاخص‌های پایداری اجتماعی در سکونتگاه‌های روستایی غرب ایران (مطالعه موردی: منطقه اورامانات؛ استان کرمانشاه)، برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۶ (۲۴): ۱۵۲-۱۴۱.
- فتاحی، احدالله، بیات، ناصر، امیری، علی و نعمتی، رضا (۱۳۹۲)، سنجش و اولویت‌بندی پایداری اجتماعی در مناطق روستایی شهرستان دلفان با استفاده از مدل تصمیم‌گیری ویکور (مطالعه موردی: دهستان خاوه شمالی)، برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۳ (۱۱): ۷۸-۶۵.

مشکینی، ابوالفضل، برهانی، کاظم و شعبانزاده نمینی، رضا (۱۳۹۲). تحلیل فضایی سنجش پایداری اجتماعی شهری (مورد مطالعه: مناطق ۲۲ گانه شهر تهران)، *جغرافیا (فصلنامه بین‌المللی انجمن جغرافیای ایران)*، ۱۱ (۳۹): ۲۱۱-۱۸۶.

نسترن، مهین، قاسمی، وحید و هادیزاده زرگر، صادق (۱۳۹۲). ارزیابی شاخص‌های پایداری اجتماعی با استفاده از فرایند تحلیل شبکه (ANP)، *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۲۴ (۳): ۱۷۳-۱۵۵.

Brandon, P.S. & Lombardi, P. (2005). Evaluating Sustainable Development in the Built Environment, by Blackwell Science Ltd.

Cameron M.P., Barrett P, Cochrane W. & McNeill K. (2007). Agricultural Change and Social Sustainability in Rural New Zealand, *The International Journal of Environmental, Cultural, Economic and Social Sustainability*, 6(3):77-92 .

Dixon T, Colantonio A. & David Colantonio S. (2007). Measuring social sustainability: best practice from urban renewal in the EU. 2007/02: EIBURS Working Paper Series September, European Investment Bank.

Fatahi, A. Bayat, N. Amiri, A. & Nemati, R. (2013). Assess and prioritize social sustainability in rural areas of Delfan Township by using the Vikor model (Case study: Rural districts in Khaveshomali), *Journal of Regional Planning*, 3(11): 65-78.

Fayzi, S., Naderkhani, Z. & Zolfaghari, A.A (2015). Investigating the Sustainability of Agricultural Indicators in the Rural Areas of Iran (the Case of the Town of Marivan), *Journal of Research in Agriculture and Animal Science*, 3, (2):1-4.

Glasson, J. & G. Wood (2009) Urban regeneration and impact assessment for social sustainability. *Impact Assessment and Project Appraisal*, 11(4): 283.

Hartmut, B. (1999). Indicators for Sustainable Development; Theory, Method, Application, IISD (International Institute for Sustainable Development).

Jamini, D., & Jamshidi, A. (2015). Analysis of the factors that explain the social stability in rural areas (Case study: Chardavol township). *Journal of Spatial Planning*, 4(4): 147-65.

Jomepoor, M. & Ebrahimi, A. (2016). The measurement and evaluation of the Components of social sustainability in Apartment complexes, *Urban Sociological Studies*, 5 (16): 1-30 .

- Knight, J. (2014). Economic causes and cures of social instability in China, *China & World Economy*, 22(2): 5-21.
- Luo, Xueling, Li, Peilin & Fu, Xinhe (2011). Factors that Affect Social Stability of Rural Areas in Ganzi District, *Asian Agricultural Research*, 3,(6): 43-83.
- Lyall, C. & Tait, J. (2005). *New Modes of Governance: Developing an Integrated Policy Approach to Science, Technology, Risk and the Environment*, Ash gate Publishing, Ltd.
- Manos B, Bournaris T & Chatzinikolaou P. (2011). Impact assessment of CAP policies on social sustainability in rural areas: an application in Northern Greece, *Operational Research*, 11(1): 77-92.
- McKenzie, S. (2004). SOCIAL SUSTAINABILITY: TOWARDS SOME DEFINITIONS, Hawke Research Institute, *Working Paper Series*, No 27.
- Meshkini, A. Borhani, K. & Shabanzadenamini, R. (2013). Spatial analysis of assessing urban social sustainability Case Study: 22 districts of Tehran, *Geography*, 11(39). 186-211.
- Nastaran, M., Ghasemi, V., & Hadizadeh Zargar, S. (2013). Assessment of indices of social sustainability by using analytic network process (ANP), *Journal of Applied Sociology*, 24(3): 155-73.
- Osmann I. & Spangenberg J.H. (2002), Assessing Social Sustainability the Social Dimension of Sustainability in a Socio-Economic Scenario, Presented at the 7th *Biennial Conference of the International Society for Ecological Economics* "in Sousse (Tunisia), 6-9 March, pp: 1-20.
- Pourtaheri, M., Zal, A., & Rokneddin Eftekhari, A. R. (2012). An evaluation and prioritization of social sustainability in rural areas: A case study of villages in Khorrambid County of Fars Province, *Journal of Rural Development Studies*, 14(3): 19-49.
- Safari Aliakbari, M & Jamini, D (2017), Spatial Distribution Social Sustainable Indicator in Rural Settlement in Western of Iran (Case Study: Avramanat Area, Kermanshah province), *Regional Planning Journal*, 6 (24): pp: 141-152.
- Salemi, M., Hamzeh'ee, M. R., & Mirakzadeh, A. A. (2011). Social sustainability of rural women assessing Sonqor County, *Sociological and Psychological Studies of Women*, 9(1): 55-76.
- Shamsodini, A., Jamini, D & Jamshidi, A (2016). Measurement and Analyses of

Social Stability in Rural Area (Case Study: Javanrood Township), *Journal of Rural Research*. 7(3): 486-503.

Teimouri, I., Farhudi, R., Rahnemai, M. T., & Gharakhlu, M. (2012). Evaluating social sustainability using Fuzzy Logic (Case study: Tehran), *Geography*, 10(35), 19-25.

Vouvaki. Dimitra & Xepapadeas. Anastasios (2008), Changes in social welfare and sustainability: Theoretical issues and empirical evidence, *ECOLOGICAL ECONOMICS*, 67: 473-484.

Weingaertner, C. & Å. Moberg (2011) Exploring Social Sustainability: Learning from Perspectives on Urban Development and Companies and Products. *Sustainable Development*.

Woodcraft, S. (2004): Social Sustainability and New Communities: Moving from concept to practice in the UK, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 68, 29-42.

نویسندگان

دکتر حامد قادرمرزی

دکترای جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی و عضو هیأت علمی دانشگاه کردستان، با سابقه چاپ بیش از ۶۰ مقاله علمی پژوهشی و علمی در همایش‌های ملی و بین‌المللی، ۷ کتاب مختلف در زمینه مطالعات منطقه‌ای، شهری و روستایی و راهنمایی و مشاوره رساله دکتری و پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه‌های مختلف کشور. زمینه پژوهشی مورد علاقه: مطالعات نابرابری منطقه‌ای در نواحی شهری و روستایی با تأکید بر مسائل اقتصادی و اجتماعی.

دکتر داود جمینی

دکترای جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی از دانشگاه اصفهان و عضو باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنندج، چاپ بیش از ۵۰ مقاله علمی پژوهشی، دانشجوی نمونه کشوری در مقطع دکتری در سال ۱۳۹۴ و چاپ ۵ جلد کتاب در ارتباط با نواحی روستایی. زمینه پژوهشی مورد علاقه: بررسی و تحلیل چالش‌های توسعه روستایی و منطقه‌ای در ایران با تأکید بر اشتغال، کارآفرینی و امنیت غذایی.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پروپوزیشن گاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

Analysis of Social Sustainability and its Determining Factors among Rural Women

Hamed Ghadermarzi¹
Davood Jamini²

Abstract

The purpose of current applied research study is a descriptive-analytical study of social stability and the factors determining the status of the rural women. The study population consisted of rural women in villages with more than 20 families in Ravansar area. Using Cochran formula, 260 of whom were selected using a multistage proportional sampling, questionnaires were distributed among 18 villages in six districts. To analyze the data, using SPSS software, Spearman correlation coefficient, Kendall's tau and phi lambda, as well as multivariate regression was used. Results showed that social sustainability among rural women with an average of 3 in Ravansar Township is moderate. Among the main 14 social sustainability indicators, three indicators of social disorder, social responsibility and social dynamics, respectively, with coefficients of variation of 0.233, 0.236 and 0.238 are the most important in women social stability. Also multivariate regression analysis showed five independent variables of personal income, occupation, work with secondary groups, education level and income of head of households can determine a total of 67.3% of the variance in the dependent variable (social sustainability of rural women Ravansar Township).

Keywords

Sustainable Development, Social Sustainability, Women, Rural Areas, Ravansar.

1. Assistant Professor of Geography and Rural Planning, Department of Geomorphology, Faculty of Natural Resources, University of Kordistan, Kordistan, Iran

2. PhD in Geography and Rural Planning and Young Researchers and Elite Club, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran

DOI: 10.22051/jwsps.2017.8934.1139

Submit Date: 2016-03-02

Accept Date: 2017-06-07